

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, доцента,
Заслуженого юриста України
Чижмарь Катерини Іванівни*

СТАНОМ НА 20 ТРАВНЯ 2020 РОКУ

Київ
ВД «Професіонал»
2020

УДК 37.014.15(477)
Н 34

Науково-практичний коментар Закону України «Про вищу освіту».
Н 34 Станом на 20 травня 2020 р. / За заг. ред. Чижмарь К. І. – Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. – 360 с.

ISBN 978-966-370-376-3

Науково-практичний коментар розрахований на наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників вищих учбових закладів, здобувачів вищої освіти (студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів), інших осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах (слухачів, асистентів-стажистів, інтернів тощо), а також на осіб, які мають намір навчатися у вищих навчальних закладах.

УДК 37.014.15(477)

ISBN 978-966-370-376-3

© Видавничий дім «Професіонал», 2020.

Авторський колектив

Грищенко Леонід Володимирович — викладач Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка;

Дрозд Олексій Юрійович — доктор юридичних наук, доцент, начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ; **Журавльов Дмитро Володимирович** — доктор юридичних наук, професор, перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, заслужений юрист України;

Іншин Микола Іванович — доктор юридичних наук, професор, заслуженого юрист України, академіка НАПрН України, завідувача кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Москаленко Олена Вячеславівна — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Мосьондз Сергій Олександрович — доктор юридичних наук, професор, проректор з навчальної та наукової роботи ПВНЗ «Університет сучасних знань»;

Петков Сергій Валерійович — доктор юридичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи Університету імені Альфреда Нобеля;

Фоменко Андрій Євгенійович — кандидат юридичних наук, ректор Дніпропетровського державного університету МВС України;

Чижмарь Катерина Іванівна — доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України;

Юнін Олександр Сергійович — доктор юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ВВЕДЕННЯ

Закон України №1556-VII «Про вищу освіту» був прийнятий Верховною Радою України 01 липня 2014 року і набрав чинності 06 вересня 2014 року, крім абзацу третього частини другої статті 56 цього Закону, який набрав чинності з 01 вересня 2015 року, частини сьомої статті 44 та частини четвертої статті 72 цього Закону, які набрали чинності з 01 січня 2016 року.

Головними нововведеннями Закону №1556-VII порівняно з попереднім Законом України №2984-III від 17 січня 2002 року «Про вищу освіту» є:

- встановлення рівнів та ступенів освіти;
- ліквідація рівнів акредитації закладів вищої освіти та введення добровільної інституційної акредитації;
- запровадження академічного та першого наукового ступеня — доктор філософії, а за змінами згідно з згідно із Законом України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII і наукового ступеня доктора мистецтва;
- запровадження Національного агентства з якості вищої освіти та незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти;
- встановлення нового порядку набуття закладу вищої освіти статусу національного;
- започаткування дослідницьких університетів;
- закріплення на законодавчому рівні системи зовнішнього незалежного оцінювання;
- розширення автономії закладів вищої освіти;
- введення у Закон приписів щодо духовної вищої освіти.

Згідно пункту 5 Розділу XV «ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ» цього Закону Кабінет Міністрів України має:

1. Протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити затвердження Міністерством освіти і науки України

єдиного переліку галузей знань, який повинен поєднати чинні переліки галузей освіти та науки, виділивши «Богослов'я» в окрему галузь знань.

2. У шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

— підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України проект нової редакції Закону України «Про професійно-технічну освіту»;

— підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

— привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом, а також забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

— забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

— розробити порядок державного визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання осіб, які на день набрання чинності цим Законом здобули освіту, захистили дисертації на здобуття наукових ступенів та отримали вчені звання у вищих духовних навчальних закладах, статuti (положення) яких зареєстровані у встановленому законодавством порядку;

— із залученням представників релігійних організацій прийняти нові нормативно-правові акти та внести зміни до чинних з метою правового та інституційного забезпечення створення та діяльності аспірантури, докторантури та спеціалізованих вчених рад вищих духовних навчальних закладів і подальшого державного визнання присуджених ними наукових ступенів з наукових спеціальностей, що входять до галузі науки «Богослов'я», а також щодо порядку присвоєння вчених звань науково-педагогічним працівникам вищих духовних навчальних закладів.

3. Протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом розробити та затвердити Методичні рекомендації щодо особливостей виборчої системи та порядку обрання керівника вищого навчального закладу.

4. Протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом розробити та затвердити комплексну державну програму щодо забезпечення конституційного права на освіту осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з метою реалізації положень, передбачених в абзацах четвертому та п'ятому частини другої статті 70 цього Закону;

5. Протягом п'яти місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти на засадах і в порядку, передбачених цим Законом;

6. Забезпечити розробку методики нормативного фінансування вищих навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВВЕДЕННЯ.....	6
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про вищу освіту».....	9
Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	12
Стаття 1. Основні терміни та їх визначення.....	12
Стаття 2. Законодавство України про вищу освіту.....	18
Стаття 3. Державна політика у сфері вищої освіти.....	24
Стаття 4. Право на вищу освіту.....	28
Розділ II РІВНІ, СТУПЕНІ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	32
Стаття 5. Рівні та ступені вищої освіти.....	32
Стаття 6. Атестація здобувачів вищої освіти.....	41
Стаття 7. Документи про вищу освіту (наукові ступені).....	46
Стаття 8. Єдина державна електронна база з питань освіти.....	50
Розділ III СТАНДАРТИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	55
Стаття 9. Стандарти освітньої діяльності.....	55
Стаття 10. Стандарти вищої освіти.....	56
Розділ IV УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	58
Стаття 11. Система вищої освіти.....	58
Стаття 12. Управління у сфері вищої освіти.....	61
Стаття 13. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади.....	64
Стаття 14. Повноваження органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади.....	73
Стаття 15. Повноваження засновника (засновників) закладу вищої освіти.....	74
Розділ V ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	76

Стаття 16. Система забезпечення якості вищої освіти	76
Стаття 17. Статус Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.....	80
Стаття 18. Повноваження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти	81
Стаття 19. Склад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.....	83
Стаття 20. Діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.....	89
Стаття 21. Галузеві експертні ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти	90
Стаття 22. Фінансування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти	94
Стаття 23. Незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.....	95
Стаття 24. Ліцензування освітньої діяльності	96
Стаття 25. Акредитація освітньої програми	102
Стаття 25-1. Інституційна акредитація закладу вищої освіти.....	107
Розділ VI ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	109
Стаття 26. Основні завдання закладу вищої освіти	109
Стаття 27. Правовий статус закладу вищої освіти	110
Стаття 28. Типи закладів вищої освіти	113
Стаття 29. Національний заклад вищої освіти	115
Стаття 30. Дослідницький університет	119
Стаття 31. Утворення, реорганізація та ліквідація закладу вищої освіти	123
Стаття 32. Принципи діяльності, основні права та обов'язки вищого навчального закладу.....	125
Стаття 33. Структура закладу вищої освіти	130
Розділ VII УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	139
Стаття 34. Керівник закладу вищої освіти.....	139
Стаття 35. Керівник факультету, навчально-наукового інституту, кафедри	143
Стаття 36. Вчена рада	145
Стаття 37. Наглядова рада.....	149
Стаття 38. Робочі та дорадчі органи.....	152

Стаття 39. Органи громадського самоврядування закладів вищої освіти	154
Стаття 40. Студентське самоврядування	157
Стаття 41. Наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених	171
Стаття 42. Обрання, призначення та звільнення з посади керівника закладу вищої освіти	174
Стаття 43. Обрання на посаду та звільнення з посади керівника факультету (навчально-наукового інституту) закладу вищої освіти державної (комунальної) форми власності	204
Розділ VIII ДОСТУП ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ, ПРИЙОМ, ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ ОСІБ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	223
Стаття 44. Умови прийому на навчання до закладів вищої освіти	223
Стаття 45. Зовнішнє незалежне оцінювання	232
Стаття 46. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення здобувачів вищої освіти	238
Розділ IX ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	246
Стаття 47. Освітній процес	246
Стаття 48. Мова викладання у закладах вищої освіти	246
Стаття 49. Форми навчання у закладах вищої освіти	249
Стаття 50. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	251
Стаття 51. Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти	254
Розділ X УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	255
Стаття 52. Категорії учасників освітнього процесу	255
Стаття 53. Науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти	256
Стаття 54. Вчені звання наукових і науково-педагогічних працівників	257
Стаття 55. Основні посади наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти та порядок їх заміщення	261

Стаття 56. Робочий час науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників	263
Стаття 57. Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників	265
Стаття 58. Обов'язки науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників	267
Стаття 59. Гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам закладів вищої освіти.....	268
Стаття 60. Післядипломна освіта, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників.....	269
Стаття 61. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти	272
Стаття 62. Права осіб, які навчаються у закладах вищої освіти.....	276
Стаття 63. Обов'язки осіб, які навчаються у закладах вищої освіти	282
Стаття 64. Працевлаштування випускників закладів вищої освіти	282
Розділ XI НАУКОВА, НАУКОВО-ТЕХНІЧНА, МИСТЕЦЬКА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	285
Стаття 65. Мета і завдання наукової, науково-технічної, мистецької та інноваційної діяльності у закладах вищої освіти	285
Стаття 66. Інтеграція наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти і наукових установ Національної академії наук України, національних галузевих академій наук	288
Стаття 67. Організація наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.....	290
Стаття 68. Організаційні форми провадження наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності	294
Стаття 69. Права інтелектуальної власності та їх захист	296
Розділ XII ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	298
Стаття 70. Матеріально-технічна база і правовий режим майна закладів вищої освіти	298
Стаття 71. Фінансування закладів вищої освіти	305
Стаття 72. Формування та розміщення державного замовлення ...	307
Стаття 73. Платні послуги у сфері вищої освіти	311
Розділ XIII МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО.....	329

Стаття 74. Державна політика щодо міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти	329
Стаття 75. Основні напрями міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти.....	331
Стаття 76. Зовнішньоекономічна діяльність у сфері вищої освіти	333
Розділ XIV КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	334
Стаття 77. Державний контроль у сфері вищої освіти	334
Стаття 78. Громадський контроль у сфері вищої освіти	335
Стаття 79. Відкритість прийняття рішень і провадження діяльності у сфері вищої освіти	335
Розділ XV ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	340

Примітка: міжнародні договори, закони, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, постанова Пленуму Вищого господарського суду України, накази Міністерства освіти і науки України, в тому числі спільні з іншими центральними органами влади, які наведені в даному посібнику, використані з офіційних сайтів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Вищого господарського суду України, Міністерства освіти і науки України.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ
ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, доцента,
директора Інституту права та післядипломної освіти
Заслуженого юриста України
Чижмарь Катерини Іванівни*

СТАНОМ НА 20 ТРАВНЯ 2020 РОКУ

Підписано до друку 20.05.2020. Формат 70x100 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 29,25.

ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1533